

PREDIKCE VÝVOJE ZAMĚSTNANOSTI V ODVĚTVÍCH ZOHLEDŇUJÍCÍ DOPADY NEMOCI COVID-19 A PŘIJATÝCH OPATŘENÍ

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. (dále VÚPSV) se dlouhodobě věnuje problematice očekávaného vývoje zaměstnanosti v rámci ČR. V posledních čtyřech letech se výzkumní pracovníci VÚPSV podílí na řešení projektu Predikce trhu práce – KOMPAS, který je spolufinancován z prostředků ESF (reg. č. CZ.03.1.54/0.0/0.0/15_122/0006097). Projekt je zaměřen na tvorbu predikčního systému potřeb trhu práce na národní i regionální úrovni. Úloha řešitelského týmu VÚPSV spočívá nejen v tvorbě modelového aparátu, ale zejména ve vytváření samotných predikcí.

Následující text předkládá nejvýznamnější dosažené výsledky ohledně očekávaného vývoje zaměstnanosti v odvětvích národního hospodářství v letech 2020–2024 při zohlednění dopadů nemoci covid-19. Prezentované výsledky ukazují hodnoty jak bez dopadů nemoci covid-19, tak i se započítaným vlivem covid-19, včetně přijatých opatření. Je nutné upozornit, že uvedené údaje vychází z doposud dostupných dat (k druhé polovině května 2020) a budou následně upravovány v závislosti na jejich aktualizaci.

Tabulka č. 1 ukazuje rozdíly mezi původně předpovídanými výsledky, tedy bez existence vlivu covid-19, a výsledky se započítaným vlivem covid-19 v oblasti zaměstnanosti. Z tabulky je patrné, že významný pokles absolutního počtu zaměstnanců nepřestavuje vždy i významný pokles podílu zaměstnanosti v daném odvětví, a naopak, že v některých odvětvích je možné očekávat celkem významný procentní pokles zaměstnanosti, přičemž v absolutních hodnotách půjde o nižší počty zaměstnanců.

Tabulka 1: Rozdíly v predikci zaměstnanosti v odvětvích v důsledku nemoci covid-19 a přijatých opatření (v tis.)

Odvětví	Zaměstnanost s dopadem covid 19 - zaměstnanost bez vlivu Covid 19									
	Rozdíl v zaměstnanosti v absolutních číslech					Procentní pokles/nárůst zaměstnanosti				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Zemědělství, lesnictví	-5	-5	-4	-4	-4	-4.0%	-4.0%	-3.2%	-3.2%	-3.2%
Těžební průmysl	-4	-2	-2	-2	-1	-16.7%	-8.0%	-8.0%	-8.3%	-4.2%
Potravinářský a tabákový průmysl	-1	-1	-1	-1	-2	-0.9%	-0.9%	-0.9%	-0.9%	-1.8%
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	-2	-1	-1	-1	-1	-4.9%	-2.4%	-2.5%	-2.5%	-2.6%
Dřevozpracující, papírenský a tiskárenský průmysl	-1	-1	-1	-1	-1	-1.2%	-1.2%	-1.2%	-1.2%	-1.3%
Chemický, farmaceutický a rafinářský průmysl	0	1	1	1	2	0.0%	1.8%	1.8%	1.8%	3.4%
Výroba pryžových, plastových výrobků	-12	-7	-7	-8	-9	-7.1%	-4.0%	-4.0%	-4.6%	-5.2%
Výroba kovů a kovodělných výrobků	-6	-3	-2	-3	-4	-2.6%	-1.3%	-0.8%	-1.3%	-1.7%
Výroba elektrických a optických přístrojů	-5	-3	-1	-1	-2	-2.9%	-1.7%	-0.6%	-0.5%	-1.1%
Výroba strojů a zařízení	-7	-4	-3	-4	-5	-5.1%	-2.8%	-2.1%	-2.8%	-3.5%
Výroba dopravních prostředků	-19	-11	-7	-8	-9	-8.2%	-4.5%	-2.8%	-3.2%	-3.5%
Ostatní výroba, oprava a instalace strojů	1	1	0	0	0	0.8%	0.8%	0.0%	0.0%	0.0%
Dodávka elektřiny, plynu,	-5	-4	-3	-3	-3	-12.2%	-9.5%	-7.0%	-7.0%	-7.0%
Dodávka vody, čištění a odvod odpadových vod,	-3	-2	-1	-1	-1	-4.7%	-3.1%	-1.5%	-1.5%	-1.5%
Stavebnictví	-16	-11	-6	-4	-3	-5.3%	-3.6%	-2.0%	-1.3%	-1.0%
Velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel	21	16	13	12	12	3.3%	2.6%	2.1%	1.9%	1.9%
Doprava	-3	-2	-2	-2	-3	-1.6%	-1.0%	-1.0%	-1.0%	-1.6%
Skladování a pošta	-3	-2	-2	-3	-3	-2.5%	-1.6%	-1.6%	-2.3%	-2.3%
Ubytování, stravování a pohostinství	-2	-2	-2	-2	-3	-1.7%	-1.7%	-1.7%	-1.7%	-2.6%
Vydavatelské a mediální činnosti	0	0	0	1	1	0.0%	0.0%	0.0%	2.9%	2.9%
Informační technologie a činnosti	-12	-8	-7	-6	-6	-9.0%	-5.7%	-4.8%	-4.0%	-3.9%
Peněžnictví a pojištnictví	0	0	-1	-1	-1	0.0%	0.0%	-0.8%	-0.8%	-0.8%
Činnosti v oblasti nemovitostí	-1	-1	-1	-1	-1	-2.7%	-2.7%	-2.7%	-2.7%	-2.7%
Odborné činnosti	-6	-4	-4	-4	-5	-5.2%	-3.3%	-3.3%	-3.2%	-4.0%
Vědecké a technické činnosti	-11	-9	-8	-8	-8	-8.2%	-6.5%	-5.6%	-5.6%	-5.5%
Administrativní a podpůrné činnosti	-3	-1	1	1	2	-1.4%	-0.5%	0.5%	0.4%	0.9%
Veřejná správa a obrana	6	6	6	8	9	1.6%	1.6%	1.6%	2.2%	2.5%
Vzdělávání	3	3	3	4	4	0.6%	0.6%	0.6%	0.8%	0.8%
Zdravotní a sociální péče	6	6	7	9	9	1.5%	1.5%	1.7%	2.2%	2.2%
Umělecké, sportovní a zábavní činnosti	0	0	0	0	0	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Ostatní činnosti (opravy pro domácnosti,...)	0	-1	-1	-1	-1	0.0%	-0.7%	-0.7%	-0.7%	-0.7%
	odvětví s velmi výrazným propadem zaměstnanosti (o více než 5 tisíc zaměstnanců nebo o 5% a více zaměstnanců)									
	odvětví s výrazným propadem zaměstnanosti (o 4,9 až 2 tisíce zaměstnanců nebo o 4,9% až 2,0% zaměstnanců)									
	odvětví s velmi malým vlivem COVID 19 na zaměstnanost (maximálně o 1 tisíc zaměstnanců nebo o 1,0% zaměstnanců)									
	odvětví s výraznějším kladným vlivem COVID 19 na zaměstnanost (o více než 1 tisíc zaměstnanců nebo o 1,0% zaměstnan									

Zdroj: VÚPSV, v. v. i., vlastní výpočet, listopad 2020.

Důsledky nemoci covid-19 se z hlediska zaměstnanosti významně odrazí v **Těžebním průmyslu**, kdy oproti predikci bez vlivu covid-19 dojde k výraznému propadu zaměstnanosti zejména v roce 2020 (o cca 43 tisíce zaměstnanců, což představuje pokles o 16,7 %) a v letech 2021 (2 tisíce zaměstnanců, 8,0 %) a 2022 (2 tisíce zaměstnanců, 8,0 %). K významnému poklesu dojde i roce 2023, pro rok 2024 je také predikován pokles, avšak již není očekáván tak výrazný. Snižování zaměstnanosti v tomto odvětví bude mít dopad zejména v regionech, pro které je těžební průmysl charakteristický.

Další výraznou oblastí, která bude zasažena dopady nemoci covid-19, je **Zpracovatelský průmysl**, zejména **oblast výroby**. K nejvíce postiženým bude patřit zaměstnanost v odvětvích **Výroba pryžových a plastových výrobků, Výroba kovů a kovárenských výrobků, Výroba elektrických a optických přístrojů, Výroba strojů a strojních zařízení a Výroba dopravních prostředků**, kde je predikován výrazný pokles zaměstnanosti (ve srovnání s vývojem bez covid-19), a to zejména v letech 2020–2022. Nejvýraznější snížení zaměstnanosti je předpokládáno v roce 2020 (jak z hlediska absolutního počtu, tak i z hlediska podílu vzhledem k zaměstnaným v dané odvětví). Zřejmě se zde projeví silná závislost ČR na automobilovém průmyslu, a jeho vliv na subdodavatelské sektory.

Významné dopady nemoci covid-19 se očekávají i v zaměstnanosti v odvětví **Informačních technologií a činností**. Tento na první pohled poněkud překvapivý dopad má své odůvodnění zejména v tom, že do této oblasti jsou zahrnuty jak IT technologie v běžném slova smyslu, tak i výroba filmů a související činnosti, tvorba televizních a rozhlasových programů a vysílání, činnosti v oblasti telekomunikačních sítí (pevných i bezdrátových). Je proto nutné pracovat s předpokladem, že jde o „zbytné“ činnosti, tedy činnosti, jejichž výsledky lidé v okamžiku snížení příjmů mohou oželeť, případně jejich nákup odložit. Vzhledem k uvedeným faktorům je pak propad zaměstnanosti v tomto odvětví reálný.

K významně postiženému odvětví bude zřejmě také náležet i odvětví **Vědecké a technické činnosti**. Ačkoliv se výrazné omezení přísunu peněz do oblasti vědy a výzkumu neočekává, v tomto odvětví jsou zahrnuty i činnosti z oblasti reklamy, průzkumu trhu, právní či auditorské činnosti, překladatelské činnosti a také technické zkoušky a analýzy technických zařízení. Opět jde o činnosti, které v době útlumu výroby a spotřeby mohou být omezovány. Jde tedy o pokles zaměstnanosti v důsledku poklesu výroby a dalších služeb s tím spojených.

Pro některá **odvětví** však důsledky pandemie covid-19 nejsou nijak dramatická, naopak se v nich očekává **růst zaměstnanosti**. Jde zejména o ty činnosti, na které jsou v obdobných situacích kladeny zvýšené nároky a u kterých současná epidemiologická krize poukázala na nedostatečný počet zaměstnanců. Jde o oblast **Veřejná správa a obrana, Vzdělávání a Zdravotní a sociální péče**, u nichž je předpokládán nárůst zaměstnanosti ve všech sledovaných letech. K posilujícím odvětvím patří také **Velkoobchod, maloobchod a oprava motorových vozidel**, kde je předpokládán nárůst zaměstnanosti zejména v letech 2020–2022.

Je důležité zde zdůraznit, že zachycení dopadů pandemie covid-19 a jejich promítnutí do budoucího vývoje trhu práce se bude zpřesňovat s prodlužováním časových období, za které bude možné získat reálné údaje o vlivu pandemie covid-19.